

Møteinnkalling

Utvalg: Verneområdestyret for Trollheimen
Møtested: Teams
Dato: 29.06.2021
Tidspunkt: 09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 414 15 855 eller 913 39 538.

Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Ola T. Heggem, styreleder har meldt forfall og vararepresentant er innkalt.

Nestleder må være fungerende styreleder i møtet.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 19/2021	Godkjenning av møteinnkalling og sakliste		
ST 20/2021	Valg av to til å godkjenne møteprotokoll sammen med leder		
ST 21/2021	Referat sak		
RS 17/2021	Trollheimen landskapsvernområde - tilbakemelding - anmodning om møte med politisk ledelse i Klima og miljødepartementet og Samferdselsdepartementet om tilretteleggingstiltak i fjellet		2021/105
ST 22/2021	Delegert sak		
DS 65/2021	Trollheimen landskapsvernområde - Motorferdsel i forbindelse med bygging på Øyasetra og drift på Gjelsetra - Turid Nordbø		2021/2496
DS 66/2021	Trollheimen landskapsvernområde - Transport av tyngre utstyr og ved - Jon Hove og Siri Hoset		2021/3998
DS 67/2021	Trollheimen landskapsvernområde - transport av tyngre utstyr til Hosetsetra og framkjøring av ved - Arne Stene		2021/4775
DS 68/2021	Trollheimen landskapsvernområde - Dispensasjon til motorferdsel på barmark til Utstuggusætra i Jøldalen - 158/1 i Rennebu.		2021/5833
DS 69/2021	Trollheimen landskapsvernområde - dispensasjon til feltarbeid i ANO-prosjektet		2020/7416
DS 70/2021	Innerdalen landskapsvernområde - dispensasjon for innsamling av belegg til artsbestemmelse under kartleggingsprosjektet NiN 2021		2021/5233
DS 71/2021	Trollheimen landskapsvernområde - Transport av bruelement til Gravbekken med helikopter - Trondhjems Turistforening		2020/1580
DS 72/2021	Innerdalen og Trollheimen landskapsvernområder - dispensasjon helikopterlanding - Kristiansund og Nordmøre turistforening		2021/6033
DS 73/2021	Trollheimen landskapsvernområde - gitt dispensasjon for motorferdsel til utkjøring av basestasjoner Surnadal og Rindal beitelag, tillegg		2021/1751
DS 74/2021	Trollheimen landskapsvernområde - gitt dispensasjon til helikopterfrakt av basestasjon til Storlifjellet - John Langli.		2021/1751
DS 75/2021	Trollheimen landskapsvernområde - dispensasjon for bruk av helikopter til kombinert vare- og persontransport	X	2021/6710
ST 23/2021	Svartåmoen naturreservat - klage på uttak av never torv og furutrær til vedlikehold av tak på seterfjøs og høyløe på Langlisetra/Alvstusetra		2021/2227
ST 24/2021	Trollheimen landskapsvernområde - Svartåmoen naturreservat - Skjøtselsplan Langlisetra/Alvstusetra, revisjon		2020/1268
ST 25/2021	Eventuelt		

ST 21/2021 Referat sak

RS 17/2021 Trollheimen landskapsvernområde - tilbakemelding - anmodning om møte med politisk ledelse i Klima og miljødepartementet og Samferdselsdepartementet om tilretteleggingstiltak i fjellet

ST 22/2021 Delegert sak

DS 65/2021 Trollheimen landskapsvernområde - Motorferdsel i forbindelse med bygging på Øyasetra og drift på Gjelsetra - Turid Nordbø

DS 66/2021 Trollheimen landskapsvernområde - Transport av tyngre utstyr og ved - Jon Hove og Siri Hoset

DS 67/2021 Trollheimen landskapsvernområde - transport av tyngre utstyr til Hosetsetra og framkjøring av ved - Arne Stene

DS 68/2021 Trollheimen landskapsvernområde - Dispensasjon til motorferdsel på barmark til Utstuggusætra i Jøldalen - 158/1 i Rennebu.

DS 69/2021 Trollheimen landskapsvernområde - dispensasjon til feltarbeid i ANO-prosjektet

DS 70/2021 Innerdalen landskapsvernområde - dispensasjon for innsamling av belegg til artsbestemmelse under kartleggingsprosjektet NiN 2021

DS 71/2021 Trollheimen landskapsvernområde - Transport av bruelement til Gravbekken med helikopter - Trondhjems Turistforening

DS 72/2021 Innerdalen og Trollheimen landskapsvernområder - dispensasjon helikopterlanding - Kristiansund og Nordmøre turistforening

DS 73/2021 Trollheimen landskapsvernområde - gitt dispensasjon for motorferdsel til utkjøring av basestasjoner Surnadal og Rindal beitelag, tillegg

DS 74/2021 Trollheimen landskapsvernområde - gitt dispensasjon til helikopterfrakt av basestasjon til Storlifjellet - John Langli.

DS 75/2021 Trollheimen landskapsvernområde - dispensasjon for bruk av helikopter til kombinert vare- og persontransport

Arkivsaksnr: 2021/2227-0

Saksbehandler: Roar Pettersen

Dato: 21.06.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	23/2021	29.06.2021

Svartåmoen naturreservat - klage på uttak av never til vedlikehold av tak på seterfjøs og høyløe på Langlisetra/Alvstusetra

Vedlegg

- 1 Klage på vedtak om uttak av never i Svartåmoen naturreservat - sak ST 4/2021 - verneområdestyret for Trollheimen
- 2 Vedlikehold uttak av never torv og felling av furutrær, brev til verneområdestyre og Statsforvalter 16.06.21.
- 3 Møteprotokoll AU-møte 20.05.21
- 4 Protokoll VOS 3.05.21 og saksframlegg, søknad om uttak av never til vedlikehold av seterfjøstak Langlisetra - Alvstusetra
- 5 Tilleggsinformasjon til søknad om restaurering av seterfjøstak Alvstusetra, rapport Nordmøre museum Husasnotra
- 6 Tilleggsinformasjon til søknad om restaurering av seterfjøstak Alvstusetra
- 7 Svartåmoen naturreservat - søknad om uttak av never til vedlikehold av seterfjøstak - Alvstusetra, Langlisetra - Hugo Pedersen, Jorunn Fiske Pedersen

Forvalters innstilling

Klagen fra Statsforvalteren i Møre og Romsdal tas til følge.

- Vedtaket fra verneområdestyrets arbeidsutvalg 20.05.21, sak 4/21 suppleres med et vilkår.
  - Det stilles vilkår om at det foreligger dispensasjon med rammer for den aktuelle vedhogsten før neverflekking på de aktuelle trærne for vedhogst kan iverksettes.
- Klagen får oppsettende virkning.

Neverflekking

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 gir verneområdestyret for Trollheimen matrikkelhaber til gnr/bnr 16/20,27 Alvstusetra/Langlisetra dispensasjon for av uttak never i Svartåmoen naturreservat for restaurering av taket på seterfjøs og høyløa på setra. Omfanget er avgrenset til de trærne som skal felles som ved vinterhalvåret 21/22 og avgrenses til vedhogst for inntil 3 års normalt forbruk på setra. Neverflekking kan også utføres sammen med Trondhjem turistforening (TT) forut for TT sin årlige vedhogst vinteren 21/22 til Trollheimshytta. Den forutsetter avtale med TT og eventuelle andre aktuelle grunneiere og rettighetshavere både for hogst og transport. Neverflekking vurderes ut over flekkingen av

trærne for vedhogst klart å være i strid med verneformålet for Svartåmoen naturreservat. Det foreligger alternative tilganger på never utenfor naturreservatet for resterende neverbehov til omsøkte tiltak.

- Det stilles vilkår om at det foreligger dispensasjon med rammer for den aktuelle vedhogsten før neverflekking på de aktuelle trærne for vedhogst kan iverksettes.

Ad uttalelse fra søker.

- Vedlikehold omfatter ikke rett til uttak av materialer til bruk for vedlikeholdet herunder never eller furutrær osv., jf. Miljødirektoratets rundskriv, M106-2014, kap. 4.1.

Saksopplysninger

Bakgrunn

Verneområdestyret behandlet søknad om uttak av never, torv og furutrær i Svartåmoen naturreservat i møte 3.05.2021, sak 16/2021 og vedtok følgende:

*«Verneområdestyret imøtekommer hovedelementene i søknaden.
Endelig vedtak formuleres og vedtas i et ekstraordinært møte i AU så raskt som praktisk mulig.
Det er ønskelig med en samarbeidsavtale med TT vedrørende uttak av ved.
Det forutsettes også en tett dialog med grunneier.»*

Verneområdestyrets arbeidsutvalg behandlet søknaden i møte 20.05.20, sak 4/21 med de rammer verneområdestyret vedtok i møte 3.05.2021. Arbeidsutvalget fattet følgende vedtak:

«Torvuttak

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 gir verneområdestyret for Trollheimen matrikkelhaver til gnr/bnr 16/20,27 Alvstusetra/Langlisetra dispensasjon for uttak av torv i Svartåmoen naturreservat for restaurering av tak på seterfjøs og høyløa på setra. Verneområdestyret vurderer at tiltaket ikke vil ha slikt omfang at det vil påvirke verneverdiene nevneverdig eller være i strid med verneformålet forutsatt at følgende vilkår følges:

1. Så mye som praktisk mulig av det gamle torvtaket på seterfjøset og høyløa blir gjenbrukt.
2. Uttaket av torv til komplettering av det gamle torvtaket tas ut på den allerede kultiverte naturbeitemarka på setervollen til Alvstusetra/Langlisetra.

Felling furutrær

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 gir verneområdestyret for Trollheimen matrikkelhaver til gnr/bnr 16/20,27 Alvstusetra/Langlisetra ikke dispensasjon for uttak av furu i Svartåmoen naturreservat for restaurering av tak på seterfjøs og høyløa på setra. Tiltaket vurderes å være i strid med verneformålet for Svartåmoen naturreservat.

- Det foreligger alternativ tilgang til de nødvendige furutrærne på tunet til Trollheimshytta hvor 2 større furutrær skal felles. Eier er positiv til avhending av trærne. Trærne står utenfor naturreservatet og i om lag 200 m avstand fra Alvstusetra/Langlisetra.
- Det foreligger alternative tilganger på furutrær utenfor naturreservatet for resterende behov for furu til omsøkte tiltak.

Neverflekking

Alt. 2. Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 gir verneområdestyret for Trollheimen matrikkelhaver til gnr/bnr 16/20,27 Alvstusetra/Langlisetra dispensasjon for av uttak never i

Svartåmoen naturreservat for restaurering av taket på seterfjøs og høyløa på setra. Omfanget er avgrenset til de trærne som skal felles som ved vinterhalvåret 21/22 og avgrenses til vedhogst for inntil 3 års normalt forbruk på setra. Neverflekking kan også utføres sammen med TT forut for TT sin årlige vedhogst vinteren 21/22 til Trollheimshytta. Den forutsetter avtale med TT og eventuelle andre aktuelle grunneiere og rettighetshavere både for hogst og transport. Neverflekking vurderes ut over flekkingen av trærne for vedhogst klart å være i strid med verneformålet for Svartåmoen naturreservat. Det foreligger alternative tilganger på never utenfor naturreservatet for resterende neverbehov til omsøkte tiltak.»

Statsforvalteren i Møre og Romsdal påklagde 11.06.2021 Arbeidsutvalgets vedtak:

«Statsforvaltaren klagar med dette på vedtaket. Verneområdestyret må ta inn vilkår som sikrar at det ligg føre nødvendige løyve til hogst av ved før det blir tatt never. Verken tiltakshavar eller Trondhjems turistforeining har løyve for vedhogst vinteren 2021/22. Løyva er nødvendig for å avklare kva areal det kan hoggast på, og på kva vilkår hogsten kan skje for å sikre naturverdiane i området. Vi ber om at klagen får oppsettande verknad.»

Statsforvaltaren si vurdering

Svartåmoen naturreservat har i verneforskrifta § III som formål:

Formålet med fredinga er å sikre eit skogområde med alt naturleg plante- og dyreliv. Av spesielle kvalitetar kan nemnast at området er eit lite rørt furuskogområde på grusavsetjingar som er typisk for regionen.

For reservatet gjeld m.a. at:

Vegetasjon, medrekna daude buskar og tre, er freda mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Nye planteartar må ikkje førast inn. Planting og såing av tre er ikkje tillate (§ IV, nr. 1 i verneforskrifta).

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gje løyve til:

Uttak av ved til hytter og stølar innafor verneområdet. (§ VI, nr. 8 i verneforskrifta).

Hogst av ved for bruk på Trollheimshytta (§ VI, nr. 6 i verneforskrifta).

Statsforvaltaren legg til grunn at verken tiltakshavar eller Trondhjems turistforeining (TT) har løyve for vedhogst vinteren 2021/22. TT har brukt å få fleirårige løyve, men for 2020/21 vart det gitt løyve for berre ein sesong på grunn av manglande avklaring av kva areal som kunne hoggast. Dette viser at verneområdeforvaltninga har praksis for, og har lagt vekt på, å styre veduttaket. Vi kjenner ikkje til at tiltakshavar har hatt løyve til vedhogst innanfor Svartåmoen naturreservat. Vi legg vidare til grunn at begge partar kan rekne med å få nødvendige løyve, gitt at uttaket skjer på areal og vilkår som sikrar at hogsten ikkje strir mot verneformålet.

Så lenge det blir tatt never frå tre som ligg på areal verneområdeforvaltninga i ei konkret søknadvurdering har vurdert som eigna til vedhogst, og som elles fyller dei vilkåra som er sett i løyva, har Statsforvaltaren ikkje innvendingar til at det blir flekt never i forkant av vedsesongen 2021/22. Ut i frå saksframlegget ser vi at aktuelt tidsrom for flekking av never er frå om lag jonsok og nokre veker framover, kanskje så langt som ut i august.

Etter Statsforvaltaren sitt syn manglar vedtaket konkrete vurderingar som kan sikre at neverflekkinga skjer på areal og vilkår som ikkje strir mot verneformålet, jf. også krav til vurdering etter naturmangfaldlova (nml) §§ 8-12. Vi oppfattar at styret sin intensjon med vedtaket er å styre neveruttaket mot skog som likevel skal takast ut som ved, noko vi ser

positivt på. Når vedtaket ikkje sikrar at rammene for vedhogsten er avklart før neverflekkinga, er det likevel svikt i denne intensjonen.»

Verneområdestyret må endre vedtaket slik at det blir sett vilkår om at det må ligge føre løyve i medhald av § VI, nr. 6 og 8 før det kan takast never på bjørk innanfor Svartåmoen naturreservat.

Søker har 16. juni 2021 etter statsforvalterens klage på verneområdeforvaltningens vedtak gitt følgende uttalelse:

«Dispensasjon til vedhogst må allerede innfortolkes som betingelse for tillatelse til uttak av never. Statsforvalterens klage synes derfor unødvendig.

Vi mener imidlertid at vi som matrikkelhaver ikke trenger tillatelse, fordi dette er *Vedlikehald av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet*, jf. forskrift om fredning pkt. V nr. 6. Dette må forstås slik at hvor vedlikehold krever never, torv og felling av furutrær, så er ikke forskrift til hinder for dette. Vi vil nevne av matrikkelhaver ved fredning ikke fikk erstatning for tap av rett til uttak av never, torv og felling av furutrær til vedlikehold av eksisterende anlegg. Vi vil derfor utføre vedlikehold av vår seter med nødvendig uttak av never, torv og felling av furutrær i reservatet, og Statens kommentar til dette imøteses innen 1. juli 2021.»

Vurdering

Ad klage fra Statsforvalteren.

I henhold til verneforskriften for Svartåmoen naturreservat kap. VI. «*kan forvaltningsstyresmakta etter søknad gje løyve til:*

6. *Hogst av ved for bruk på Trollheimshytta.*
8. *Uttak av ved til hytter og stølar innafor verneområdet.»*

Ved til Trollheimshytta har over tid tilnærmet årvisst vært hogd i naturreservatet etter behandling og anvisning fra verneområdeforvaltningen. Et ca. 120 daa stort område mot Fossådalen like utenfor naturreservatet har vært benyttet i drøye 15 år med 3-årige tillatelser. Dette området er nå såpass avvirket og/eller vanskelig tilgjengelig at nytt/nye områder må vurderes for eventuell hogst. Den siste tillatelsen til uttak omfattet derfor kun en sesong vinteren 2020/21 på to mindre arealer ved Svartåa innenfor naturreservatet, jf. vedtak 28.02.2020, sak 2020/2788. Før neste behandling må aktuelle arealer befares av verneområdeforvaltningen som grunnlag for vurdering av egnethet og hvorvidt hogst vil kunne komme i strid med verneformålet. Dette må også avklares med aktuelle grunneiere og eventuelle andre rettighetshavere. Søker har som grunneier tidligere overfor Trondhjems turistforening pekt på et par aktuelle områder for uttak av bjørk som ved herunder områder på og ved Langlisetra/Alvstusetra, jf. sak 2020/2788.

For søker foreligger det tillatelser til uttak av ved i naturreservatet med 3-årige varighet i perioden 2009 – 2018. I årene etter 2018 er det ikke søkt og behandlet søknader om uttak av ved til setra i naturreservatet.

Ad søkers uttalelse

Uttalelsen er ikke å forstå som klage på verneområdestyrets arbeidsutvalg sitt vedtak eller Statsforvalterens klage, jf. mail 22.06.21.

Verneforskriften for Svartåmoen naturreservat kap. V hjemler tiltak som har **unntak** fra vernebestemmelsene herunder det aktualiserte pkt. 6 «*Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet*». Søker fremmer påstand om at «vedlikehold» i forskriften må forstås dit hen at det omfatter rett til uttak av never, torv og furu for vedlikehold av eksisterende bygninger. I Miljødirektoratets rundskriv om forvaltning av verneforskrifter presiseres det hvordan unntaksbestemmelsene skal forstås: «*For alle unntaksbestemmelser er det selve tiltaket som følger av den aktuelle bestemmelsen, som er direkte tillatt. Andre tiltak, som for eksempel kan være nødvendige eller ønskelige for å gjennomføre det lovlige tiltaket, kan ikke tolkes inn i unntaksbestemmelsen, jf. M106-2014, kap. 4.1. Vedlikehold omfatter følgelig ikke rett til uttak av materialer til bruk for vedlikeholdet herunder never eller furutrær osv.*

Arkivsaksnr: 2020/1268-7

Saksbehandler: Roar Pettersen

Dato: 30.04.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Trollheimen	24/2021	29.06.2021

Skjøtselsplan for slåttemarka på Langlisetra/Alvstusetra, revisjon.

Vedlegg

- 1 *Trollheimen landskapsvernområde - Svartåmoen naturreservat - skjøtselsplan for Langlisetra / Alvstusetra 2021 - 2025*
- 2 *Skjøtselsplan Langlisetra, gml.*
- 3 *Avgjørelse i klagesak - Svartåmoen naturreservat - inngjerding av seterstøl, Miljødirektoratet 2017*

Forvalters innstilling

Dispensasjonen til slått på Langlisetra/Alvstusetra videreføres for perioden 2021 – 25 med avgrensninger, mål, tiltak og vilkår gitt i kapitlene 2.8 – 2.9 og første avsnitt i kapittel 2.7 i skjøtselsplanen av 2021.

Dispensasjonen til slått utvides ikke til arealene omkring Fiskjassetra, jf. kap. 2.7 siste avsnitt i skjøtselsplanen av 2021.

Begrunnelse:

- For Svartåmoen naturreservat *«er formålet med fredinga å sikre eit skogområde med alt naturleg plante- og dyreliv. Av spesielle kvalitetar kan nemnast at området er eit lite rørt furuskogområde på grusavsetjingar som er typisk for regionen.»*
- Eksisterende areal som har hatt dispensasjon for restaurering og slått er allerede gitt høy vekt for størrelse (4,1 daa) li verdibegrunnelsen for det arealet som er under restaurering som «slåttemark», jf. lokalitetsbeskrivelsen for Naturbase.
- Erfaringene med skjøtsel av arealet det har vært dispensert for siden 2014 har vært mangelfullt mht. beiting og beitetilgang. Det sammen sett med bakgrunn i verdibegrunnelsen for arealet: *«svak verdi som følge av lavt beitetrykk med påfølgende dominans av sølvbunke.»*

Dispensasjonen til inngjerding av slåttemarka omkring Langlisetra/Alvstusetra videreføres fram til 2025 med de samme vilkår og begrunnelse som vedtatt i verneområdestyret i 2017.

Saksopplysninger

Mål og tiltak i ny skjøtelsesplan 2021 – 25 er altoverveiende de samme som i den første og foregående skjøtelsesplanen fra 2013. Det vises til vurderingene som foreligger med hensyn til hjemmelsgrunnlag etter naturmangfoldlovens (nml) § 48 og nml §§ 8 – 12 i verneområdestyrets behandlinger 24.02.2014 og 21.11.2017 henholdsvis søknaden om slått og søknaden om inngjerding, samt Miljødirektoratets klagebehandling av søknaden om inngjerding 13.09.2017, sak 2017/5303.

Skjøtelsesplan for Langlisetra/Alvstusetra er utarbeidet av Bioforsk v/Vesterbukt på grunnlag av sitt kartleggingsarbeid på seterstølen, samråd med grunneier og verneområdeforvaltningen i løpet av 2013. Beskrivelse og verdsetting følger DN-håndbok 13 med sine faktaark fra 2014. Skjøtelsesplanen har vært virkende fra 2014 til og med 2020.

Miljøfaglig Utredning har i 2021 revidert skjøtelsesplanen fra 2013 for Alvstusetra/Langlisetra i Surnadal kommune, ff. ISBN: 978-82-345-0140-1. Det på grunnlag av en rekartlegging av setervollen i sensommeren 2020, samråd med grunneier og verneområdeforvaltningen. Skjøtelsesplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for utvalgt naturtype slåttemark. Området ble etter kartleggingen i 2013 vurdert til verdi B, stor verdi, med følgende begrunnelse, jf. skjøtelsesplanen av 2013, Bioforsk Rapport vol. 8 nr. 175 2013: «*Forholdsvis artsfattig/middels rik naturbeitemark dominert av sølvbunke. Tidligere slåttemarks-vegetasjon utgått. Dagens artssammensetning er en kombinasjon av opphør av slått og et svakt beitetrykk fra sau siste 60 år. Verdi B grunnet fravær av gjengroing, gjødsling og fremmede arter, men svak verdi som følge av lavt beitetrykk med påfølgende dominans av sølvbunke.*»

Den delen av den gamle seterstølen som omfattes av skjøtelsesplanen er iht. kriteriene for klassifisering av naturtyper i utgangspunktet «slåttemark», men mangelen på skjøtsel over lang tid har gitt den tydelige overgangen til «Naturbeitemark». Lokaliteten har fortsatt stor verdi – B, jf. kartleggingen 2020. Det med et areal på omtrent 4,1 daa som slås årlig. Innenfor typen slåttemark går den inn under fattig slåttemark med noe variasjon pga fuktighet. Etter NiN klassifiseres den nok i hovedsak som intermedier seminaturlig eng med klart hevdpreg. Det er ikke funnet rødlistearter på seterstølen, men virvelløse dyr og sopp er foreløpig mangelfullt kartlagt.

Mål i skjøtelsesplanen av 2013, jf. Bioforsk-rapporten

Hovedmål for lokaliteten:

Gjeninnføre og opprettholde årlig skjøtsel i form av tradisjonell slått og lettere høstbeite for å reetablere slåttemarkstrukturen og artsinnholdet for lokaliteten.

Konkrete delmål:

1. Gjennomføre restaurering og starte årlig skjøtsel.
2. Opprettholde årlig skjøtsel.
3. Øke artsdiversiteten i slåttemarka, med de karakteristiske slåttemarks-indikatorerne som inngår.
4. Opprettholde eller øke verdistatusen av slåttemarka.

Tilstandsmål arter:

- Øke artsdiversiteten i slåttemarka.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:

1. Holde kantsoner lysåpne

2. Gradvis å redusere gjengroingsskog og gjeninnføre slått på disse arealene i enga.

Evaluering av skjøtselen etter 1. planperiode 2014 - 20, jf. ny skjøtselsplan kap 2.6.

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	I MIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf skjøtselsplanen som nå revideres?		X	
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?			X
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?	X		

Begrunnelse:

Skjøtselen har i stor grad vært tilfredsstillende for å oppnå hovedmålet for lokaliteten, gjeninnføre og opprettholde årlig skjøtsel i form av tradisjonell slått. En del av hovedmålet var også lettere *høstbeite*, men *dette er ikke gjort*. Det anses likevel som at skjøtselen nå er med på å reetablere slåttemarkstrukturen og artsinnholdet på Alvstusetra/Langlisetra. *De konkrete delmålene fra første skjøtselsplan anses som nådd, bortsett fra at det antagelig ikke har blitt en særlig økning i artsdiversiteten, men likevel antagelig en økt andel med slåtteengarter i engen.*

Det vurderes at skjøtselen som er gjennomført siden første skjøtselsplan er tilfredsstillende og på sikt kan bidra til økt artsmangfold hvis lett høstbeite innføres. Det gjør at skjøtselen kan fortsette slik det gjøres nå, men det bør passes på at tilnærmet hele arealet slås årlig, og det bør innføres lett høstbeite. Grunneiere har satt igjen enkelte partier med mye blomsterflor, noe som er positivt for insekter og frøsetting, men dette bør også slås årlig, da gjerne noen uker senere enn resten. Grunneiere er positive til skjøtselsarbeidet og det er realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste fem årene.

Gjerding

Verneområdestyret behandlet og ga i møte 21.11.2017 dispensasjon for inngjerding av det arealet som omfattes av skjøtselsplanen for «slåttemarka» ved Langlisetra/Alvstusetra, jf. Sak 53/2017:

Saksprotokoll i Verneområdestyret for Trollheimen - 21.11.2017

Vi viser til Miljødirektoratets [sj](#) vurdering i avgjerd i klagesak, datert 13.09.2017, og gir med dette dispensasjon med vilkår til inngjerding av Naturbeitemarka på Alvstusetra med heimel i [Naturmangfaldlova § 48](#).

Området kan gjerdast inne på desse vilkåra:

1. Gjerdet kan stå ut 2021.
2. Arealet skal skjøttast i samsvar med [Skjøtselplan for Alvstusetra](#). Graset skal fjernast frå arealet.
3. Skjøtselen må ha hatt effekt ved at kvaliteten på arealet har [betra seg innan hausten 2021](#).
4. Gjerdet skal vere permanent og skal stå stødig.
5. Nettingen i gjerdet skal vere i en høgde slik at den [holder ønskede beitedyr ute](#) – minimum 1,20 m, og være småmaska (t.d. lammegjerde) med solide knutar. Avstanden mellom horisontale strengar skal vere maksimum 15 cm
6. Det skal settast inn grunder i gjerdet som skal stå opne så lenge marka er snødekt eller frose.

Området kan gjerdast inne så langt tiltakshavar har gyldig dispensasjon til å drive skjøtsel (slått av setervoll) innanfor Svartåmoen naturreservat. Om det ikkje blir gjeve ny dispensasjon til slik skjøtsel når denne går ut i 2018, må gjerdet takast ned.

- Dispensasjonen til inngjerding utløper inneværende år 2021, jf. vilkår 1.
- Vilkårane 2 og 3 omhandler mål og tiltak gitt gjennom skjøtelsesplanen av 2013. Evalueringen i den nye skjøtelsesplanen anser tiltak og utvikling under disse to punktene som tilfredsstillende, jf. kap. 2.6 og begrunnelsen til denne.
- Vilkårane 4 og 5 omhandler tekniske minstekrav for materiellet i gjerdet og utføringen av inngjerdingen. Disse vilkårene må betraktes som tilfredsstillt, jf. bilder.
- Vilkår 6 om «*åpne grunder så lenge marka er snødekt eller frose*» er ikke innfridd. Samtlige grunder er dokumentert stengt vinteren 2020/21, se bilder 27. april 2021.

Den nye skjøtelsesplanen redegjør og presiserer den grunnleggende betydningen beiting har i restaureringen av «slåttemarka under tiltakskapittelet 2.9.2: *«Nå er det ikke beite på Alvstusetra/Langlisetra, men det er viktig å få beitet engen i en begrenset periode noen uker etter slått, særlig nå som området er inngjerdet. Dette er viktig for biologiske mangfoldet i en slåtteeng, siden beitedyrene er med på å spre engarter i og mellom enger, bedre spiring om våren og hindre opphopning av dødt gras. En må passe på så ikke beitetrykket blir for høyt og det bør ikke brukes tunge storferaser. Tilleggsforing skal unngås. Det er vanskelig å si noe konkret om mengden dyr og beiteperiode. Lengden på beiteperioden og mengden dyr må vurderes i felt og skal avsluttes når det er tomt for mat eller det blir for mye slitasje. Så lenge det ikke brukes for tunge dyr kan dyreslag variere (grunneierne har nevnt tilgang på sau, kalver, kviger og én hest, og kan benytte og variere mellom disse ut fra hva som er mest praktisk og tilgjengelig). Det bør beites på engen hver høst, men det er bedre at det beites kun enkelte år enn at det aldri blir beitet. Hvis det et år ikke er mulig å sette på beitedyr så skal i det minste alle portene åpnes på høsten slik at hjortevilt slipper til. Portene bør uansett være åpne fra høsten, og lukkes hvis det blir for mye slitasje, senest før våren»*.

Under tiltakskapittelet 2.9.3 detaljeres betydningen og begrunnelsen av å ha åpne porter ytterligere : *«Det er ønske fra grunneiere om økt blomsterflor. Årlig slått med bakketørk, fjerning av graset og deretter lett høstbeite vil på sikt spre og øke mengden blomster i engen. Åpne gjerdeporter fra høst til vår vil gi dyr muligheten til å beite, og dermed spre frø fra andre steder i reservatet inn i engen og omvendt»*.

Gjerdet med grunder som ble oppført sommeren 2019 pr 27.04.2021, foto SNO

I verdibegrunnelsen for skjøtselsarealet er det gitt «svak verdi som følge av lavt beitetrykk med påfølgende dominans av sølvbunke.» Den årlige slått bidrar nå noe til svekkelse av «problemarten» sølvbunke.

Manglende beiting av husdyr og utestengelse av hjortevilt med gjerde virker negativt på et mål om reduksjon av sølvbunke. Husdyr prefererer sølvbunke lavt, men vil i sammen med trækkeffekter bidra positivt ved høst-ettersommerbeiting.

Rein er dokumentert som regelmessig beiter på sølvbunke både vår, tidlig sommer, høst og tidlig vinter, jf. Warenberg 1998. Den beiter da i stor grad rotsystemet på sølvbunke. Gjennom det blottlegges arealer uten vegetasjon. Det gir grunnlag for spiring og reetablering fra den gamle slåttemarkas frøbank for de klassiske slåttemarkartene. Det vil bidra til å øke artsinnholdet på arealet og som videre er i henhold til hovedmål for restaureringen av slåttemarka på Langlisetra/Alvstusetra, jf. skjøtselsplanene. Ved fravær av husdyrbeiting øker viktigheten av tilgang til arealet for hjorteviltet. Gjerding vil således ved manglende grindåpning fra høst til vår virke mot restaureringsarbeidet av slåttemarka herunder også grunneiers ønske om mer blomsterflor, jf. skjøtselsplanen kap. 2.9.3.

Dispensasjonen til inngjerding av slåttemarka omkring Langlisetra/Alvstusetra bør samlet sett videreføres sammen med dispensasjonen for slått fram til 2025 med de samme vilkår og begrunnelse som vedtatt i verneområdestyret i 2017. Det som et av flere virkemiddel til regulering av beitingen på setervollen med mål om restaurering av arealet med den sterkt truede naturtypen «slåttemark».

Oversikt over planter som er preferert beitet av rein, jf. Warenberg, K. et. al. 1997. Flora i reinbeiteland, AS Landbruksforlaget.

Side	Art	Landskapstype								Jordsmonn			Beltesesong						Beitet plantedel					
		Fjellregion					Myr	Bjørkeskog	Furuskog	Strender	Rikt	Middels	Fattig	Vår	Forsommer	Sommer	Sensommer	Høst	Tidligvinter	Vinter	Senvinter	Blad	Kvist og knopp	Hele planten
Vindrabb	Lerabb	Leside	Snøleie	Vierkraft																				
34	Torvull					x			x			x	x							x	x			x
36	Duskull					x			x			x	x	x	x	x	x	x		x	x			x
38	Bjønnskjegg					x			x			x	x	x								x		
40	Flaskestarr					x			x			x	x	x								x		x
42	Nordlandsstarr					x			x			x	x	x	x	x	x					x		x
44	Trådstarr					x			x			x	x	x	x	x	x					x		x
45	Blankstarr					x						x	x	x								x		
46	Hårfrytle								x			x	x	x								x		
48	Blåtopp					x						x	x	x								x		
49	Fjelltimotel				x				x			x	x	x								x		
50	Stolpestarr					x			x			x	x	x	x							x		x
51	Sauesvingel	x										x	x	x	x	x	x					x		x
52	Smyle			x	x	x			x			x	x	x				x				x		x
54	Sølvbunke					x						x	x	x								x		
56	Stvstarr	x	x	x	x							x	x	x	x							x		x
58	Dvergbjørk	x	x	x								x	x	x	x							x	x	
60	Fjellrapp				x				x			x	x									x		
61	Rabbesiv	x	x									x	x	x								x		
62	Fjellkvann					x						x	x	x	x	x						x		x
64	Sveltull					x			x			x	x									x		
65	Snøull				x	x	x		x			x	x	x					x			x		x
66	Fjelltistel				x	x	x					x	x	x	x									x
67	Harerug				x	x			x				x	x	x	x								x
68	Bukkeblad					x			x			x	x	x	x	x	x					x		x
70	Molte					x	x					x	x	x	x	x								x
71	Engsyre								x			x	x	x	x	x	x					x		
72	Blåbær				x							x	x	x	x				x	x	x	x	x	
73	Myrhatt					x	x		x			x	x	x	x	x	x							x
74	Tepperot					x	x					x	x	x	x	x						x		x
76	Elvesnelle								x			x	x											x
77	Skjefte, skavgras								x			x												x
78	Geltrams								x			x	x	x	x	x								x
79	Fjellkrekling	x	x	x					x			x	x									x	x	
80	Fjellbjørk								x			x										x		
81	Skogstorkenebb					x	x		x			x	x									x		
82	Småmarimjelle								x															x
83	Turt					x	x					x	x	x	x							x		
84	Kvitbladtistel					x	x					x	x									x		
85	Mjødurt								x			x	x									x		
86	Fjellsyre				x				x			x	x	x	x							x		
87	Fjellbunke					x			x			x	x	x								x		
88	Sølvvler					x	x					x	x	x	x							x		
89	Lappvler					x	x					x	x	x	x							x		
90	Grønnvler					x	x					x	x	x	x							x		
91	Trådsiv								x			x	x	x								x		x
92	Gullris								x			x												
94	Fjellkvein				x				x			x										x		
95	Blokkebær				x				x			x										x	x	
96	Skjegggriske								x															x
97	Rødskrubb								x			x												x
98	Lys reinlav	x	x						x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x
99	Grå reinlav		x						x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x
100	Kvitkrull		x						x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x
101	Pigglav		x						x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x
102	Vanlig saltlav		x						x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x
103	Islandslav				x				x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x
104	Gulskinn	x										x	x									x		x
105	Vanlig kvistlav								x			x	x									x	x	x
106	Gubbeskjegg								x			x	x									x		x
108	Mørkskjegg								x			x	x									x		x